

УДК: 021 (477.6-2) (045)

Юлія Сергіївна Сабадаш

доктор культурології, професор
Маріупольського державного університету

Ганна Романівна Іванова

студент ОКР «Магістр» II року навчання
спеціальності «Документознавство
та інформаційна діяльність»

Маріупольського державного університету

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ: КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

(на прикладі наукової бібліотеки Маріупольського державного університету)

У статті розглянуто роль та значення наукових бібліотек у сучасному соціокультурному просторі України. На прикладі наукової бібліотеки МДУ розкрито їх багатоаспектну діяльність: наукову, навчальну, освітню, виховну, інформаційну та духовну. Наголошено, що університетські бібліотеки сьогодні – це центри інформаційного та культурного розвитку регіонів.

Ключові слова: культура, наукові бібліотеки, бібліографічні посібники, інформаційні ресурси, соціокультурний простір.

The role and importance of scientific libraries in the modern social and cultural sphere of Ukraine are viewed. On the example of the scientific library of MSU its multi aspect activity is revealed, including scientific, teaching, educational, educative, informational and spiritual. It is pointed out that the university libraries nowadays are the centers of informational and cultural development of the regions.

Key words: culture, scientific libraries, bibliographic guide, informational resources, social and cultural sphere.

Наукові бібліотеки є потужним інформаційним і культурно-освітнім центром, який вбачає своє основне завдання в сприянні інноваційним освітнім і науковим процесам університетів. Бібліотеки вищих навчальних закладів (ВНЗ) завжди були не лише інформаційними центрами для студентів і викладачів, але й осередками наукового життя, а також сприяли розвитку фундаментальних засад бібліотекознавства та дослідженню суміжних галузей. Однак стрімке вторгнення цифрових технологій призвело до суттєвих змін усіх напрямів діяльності бібліотеки: від традиційного інструментарію до методів обслуговування, доступу до ресурсів, форм надання інформації. Тепер роль і значення бібліотеки визначаються не тільки кількістю і різноманітністю її фондів, але й комфортністю послуг та продукції, які вона може надати.

«Наукові бібліотеки є навчально-допоміжними, науковими, інформаційними, культурно-просвітницькими підрозділами університету, які забезпечують літературою та інформацією навчальний процес і наукову роботу, надають допомогу університету в підготовці висококваліфікованих спеціалістів» [25].

Питанню ролі та значення наукових бібліотек присвятили свої праці дослідники Д. І. Блюменау [1; 2], В. А. Мінкіна [3], В. В. Брежнєва [4-9], Н. Ю. Каліберда [10], М. Я. Дворкіна [10-13], Я. Л. Шрайберг [14], Г. М. Швецова-Водка [15], В. Г. Дригайло [16], Н. Е. Кунанець [17] та інші. У своїх працях вчені досліджують сервісну діяльність в бібліотеці, висвітлюють ключові напрямки розвитку бібліотек,

а також розкривають наукові основи, структуру, організацію, кадри, техніку та технологію управління бібліотекою ВНЗ.

Будучи провідним підрозділом вищого навчального закладу, «бібліотека відображає рівень його розвитку, й одним з критеріїв для отримання ВНЗ ліцензії є відповідність фонду бібліотеки завданням ВНЗ, насамперед навчальним» [18, 24]. На сьогодні наукові бібліотеки України, як і інші бібліотеки, переживають період трансформації відповідно до змін у сучасному суспільстві. На кожному конкретно-історичному етапі розвитку функції будь-якого соціального інституту неминуче удосконалюються та коригуються відповідно до соціально-культурної ситуації, соціально-політичного, наукового та економічного життя суспільства. Одним з напрямків розвитку усіх бібліотек є концепція інформаційного суспільства, де в центрі уваги ставиться людина, для якої вирішальну роль відіграє придбання, зберігання, обробка, передача, поширення і використання знань та інформації. Тому бібліотеку можна вважати «базовим елементом у забезпеченні знаннями та інформацією в суспільстві» [19, 18].

Поступове входження бібліотек України до демократичного простору вимагає чіткого визначення та офіційного закріплення їхнього статусу, що має важливе значення і для розробки моделі сучасної наукової бібліотеки, і для визначення стратегії розвитку бібліотечної справи в українській державі на перспективу в цілому.

Вимоги до бібліотеки з боку суспільства закладені в Законі України «Про бібліотеки і бібліотечну справу», де бібліотека визначена як «інформаційний, культурний, освітній заклад (установа, організація) або структурний підрозділ, що має упорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації та головним завданням якого є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки» [20]. Загалом роботу бібліотек в Україні регулює щонайменше 260 законодавчо-нормативних документів, ухвалених різними законодавчими інституціями. Тому бібліотека є об'єктом культурного призначення, якому відводиться особлива роль у задоволенні інформаційних та культурних потреб суспільства.

Бібліотечна діяльність, яка завжди вважалася лише галуззю культури, нині формується як виробнича галузь, котра на етапі формування інформаційного суспільства виконує виробничі, культурні, виховні й освітні функції. Бібліотека розглядається як «складний виробничий комплекс, що об'єднує інформаційні ресурси, які надходять на вхід до системи; безпосередньо виробничий процес, який дає змогу перетворювати інформаційний ресурс у нову якість: інформаційні продукти та послуги, що є результатом функціонування системи» [19, 18]. Така тенденція особливо простежується у бібліотеках вищих навчальних закладів, які готують майбутніх фахівців з різних галузей знань та науки, вони накопичують та формують науковий потенціал студентів, забезпечуючи при цьому навчально-методичний процес усієї роботи. Тому у процесі виробництва наукова бібліотека ВНЗ виступає як активний виробник і поширювач інформації та знань, центр глобальних інформаційних і наукових комунікацій.

Перш ніж розпочати аналіз наукових бібліотек ВНЗ та визначити їхній кількісний показник, необхідно з'ясувати, яка кількість університетів діє на території України. Так, згідно з інформацією офіційного сайту державної служби статистики на 2011–2012 н. р. в Україні діють 345 ВНЗ III-IV рівнів акредитації [21].

Під час аналізу навчальних закладів було виявлено бібліотеки зі статусом «наукова» або «науково-технічна». Визначено, що бібліотеки з таким статусом мають 122 ВНЗ III – IV рівнів акредитації [22; 23].

Бібліотеки ВНЗ завжди були не лише «інформаційними центрами для студентів і викладачів, але й осередками наукового життя, які сприяли розвитку фундаментальних засад бібліотекознавства та дослідженню суміжних галузей» [24, 9]. Однак «стрімке вторгнення цифрових технологій призвело до суттєвих змін усіх напрямів діяльності бібліотеки: від традиційного методу до методів обслуговування, доступу до ресурсів, форм надання інформації» [25, 24]. Тепер роль і значення бібліотеки визначаються не тільки кількістю і різноманітністю її фонду, але й комфортністю послуг, які вона може надати.

Так, 26 грудня 2011 р. бібліотека Маріупольського державного університету (МДУ) отримує статус «наукова» і стає науково-інформаційним осередком МДУ, який забезпечує літературою та інформацією навчально-виховний та науковий процес університету. Бібліотека належить до III групи оплати праці керівних працівників бібліотек вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації має універсальний фонд з різних галузей знань – понад 150 тис. примірників (близько 35000 назв). У комплектуванні фонду перевага надається виданням державною мовою – навчальним, виданим під грифом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, а також науковим. Розпочато формування фонду електронних видань.

Наукова бібліотека має розвинену структуру, до складу якої входять п'ять відділів (комплектування та наукової обробки документів, зберігання фондів, обслуговування, інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення, інформаційно-бібліографічний), у складі яких виділено сім секторів (комплектування та обліку, каталогізації, читальних залів, культурно-просвітницької роботи, абонементів, інформаційного обслуговування, довідково-бібліографічного обслуговування), з них: три відділи, що безпосередньо працюють з читачами, у т.ч. два абонементів (навчальної літератури, наукової та художньої літератури) і чотири читальні зали (№ 1 історичного факультету, № 2 філологічного факультету, № 3 факультету іноземних мов, № 4 економіко-правового факультету).

Автоматизація бібліотечних технологічних процесів, впровадження новітніх інформаційних технологій є пріоритетним напрямком розвитку бібліотеки університету. Бібліотека забезпечує якісне й оперативне бібліотечно-бібліографічне та інформаційне обслуговування студентів, аспірантів, наукових, науково-педагогічних працівників, співробітників університету (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна таблиця основних статистичних показників

Статистичний показник	Рік		
	2009	2010	2011
Читачі за єдиним обліком	6168	6274	5313
Обслуговано всіма структурами	11004	11176	9423
Відвідування	135897	147809	139030
Документовидача	312178	327764	345952

Сучасне забезпечення наукової та навчальної діяльності університету неможливе без використання новітніх інформаційних технологій, без автоматизації бібліотечних процесів. «Працівники успішно провели конверсію баз даних із МАРК в ІРБІС та розробили нормативну документацію стосовно автоматизації бібліотеки: «Інструкцію користувача бібліотечно-інформаційної системи ІРБІС», «Положення Про електронний каталог», «Інструкцію щодо організації і ведення електронного каталогу», «Інструкцію щодо організації і ведення електронної картотеки статей» [25]. Розроблені також паспорти-характеристики, електронний каталог та електронна картотека статей, концепція проведення ретроконверсії бібліотечних фондів. Зараз бібліотека має локальну бібліотечну мережу, вихід до Інтернету, має сучасну оргтехніку. Комп'ютерний парк становить 32 комп'ютери. Все це надало змогу значно збільшити спектр інформаційно-бібліографічних послуг, а в обслуговуванні читачів використовувати як власні електронні ресурси, так і Інтернет-ресурси. Електронний каталог бібліотеки на сьогодні нараховує понад 73 тис. записів, обсяг власних баз даних – понад 103 тис. записів.

Для покращення умов щодо самостійної роботи студентів у всіх читальних залах створені комп'ютеризовані читацькі місця, для самостійного пошуку інформації в електронному довідковому апараті бібліотеки та інших пошукових системах через Інтернет. Читачі мають доступ до баз даних провідних наукових видавництв світу: повнотекстових ресурсів «Наукова періодика України», офіційного сайту Державного комітету архівів України «Архіви України», віртуальної бібліотеки Східної Європи, до електронних ресурсів «Наукова електронна бібліотека e-libragi.ru», до освітнього порталу «Юридическая Россия», до Міжнародної бази даних AGRIS/CARIS, до Баз даних патентів України Укрпатент, до Google Patent Search, а також безкоштовний тестовий доступ до інформаційного ресурсу Polpred.com (кращі публікації ЗМІ за країнами і галузями), англійської електронної колекції повнотекстових документів Йельського університету. Все це створює необхідні умови для навчання та розвитку як викладацької, так і студентської наукової та науково-дослідної діяльності.

У 2012 р. наукова бібліотека МДУ створила власний сайт, який вирізняється інформативністю, зручністю інтерфейсу та легкістю у користуванні. Меню сайту містить детальну інформацію щодо кожного з пунктів. Так, до нього вміщено наступні розділи: 1) Наукова бібліотека МДУ; 2) Новини і події: нові надходження; 3) Послуги бібліотеки; 4) Структура бібліотеки: НБ МДУ на карті, відділи бібліотеки; 5) Інформаційні ресурси: система каталогів і картотек, електронні бази даних, електронна бібліотека – наші видання, корисні посилання – мережеві електронні ресурси; 6) Науково-дослідна діяльність; 7) Культурно-просвітницька робота: календар масових заходів, віртуальні виставки; 8) На допомогу науковцю: індекс цитування, імпаکت-фактор, SNIP, SJR, Web of science, Scopus, PІНЦ, україніка наукова, підвищення науко-метричних показників авторів, УДК, ББК, авторський знак, ISBN, ISSN, штрих-код, реєстрація видання, копірайт, обов'язковий екземпляр; 9) Медіа-портрет бібліотеки; 10) Відгуки і запитання. Крім того, сайт містить пошуковий рядок, за яким можна знайти інформацію як на самому сайті, так і в мережі Інтернет. Створення власного сайту свідчить про високий та всебічний рівень обізнаності бібліотечних працівників та робить додаткову рекламу всьому університету.

Відповідно до інформаційних потреб освітнього процесу університету здійснювалося оперативне інформаційно-бібліографічне інформування за загальноуніве-

рситетською темою «Науково-дослідна діяльність: питання організації, методології, правового регулювання», за загальнокафедральними темами «Болонський процес», «Кредитно-модульна система», за кафедральними темами «Фразеологія слов'янських мов в аспекті лінгвокультурології та когнітивної лінгвістики», «Формування майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу до здійснення морального виховання дошкільників», «Професійна підготовка вчителів у Республіці Кіпр». У системі вибіркового поширення інформації створюються інформаційні списки літератури за темами: «Проблеми інтеграції України до світового економічного та політико-правового простору», «Актуальні проблеми і питання медіатексту», «Психолого-педагогічні засади підготовки практичного психолога», «Місце самоврядування», «Органи державної влади», «Конституційний суд», «Муніципальне право», «Права людини».

Бібліотека надає широкий спектр інформаційно-бібліотечних сервісних послуг, серед яких: вільний доступ до світових інформаційних мереж; електронна доставка документів; консультаційна допомога щодо пошуку та вибору джерел інформації; надання бібліографічних та фактографічних довідок; вибіркоче поширення інформації; надання інформації про склад бібліотечного фонду через довідково-пошуковий апарат.

Одне з головних завдань наукової бібліотеки – формування бібліотечного фонду відповідно до спеціальностей університету. Фонд бібліотеки має універсальний характер та щорічно комплектується сучасною вітчизняною та іноземною літературою з економіки, права, історії, психології, філології, педагогіки, журналістики тощо. Наукова бібліотека має фонд цінних і рідкісних видань, активно формується фонд на електронних носіях інформації. Фонд періодичних видань становить понад 350 назв, з них 116 фахових видань. Загальна забезпеченість навчальною літературою усіх спеціальностей становить 90 – 100 %.

Наукова бібліотека МДУ – одна з найбільших бібліотек міста, що задовольняє найрізноманітніші наукові, навчальні, освітні, інформаційні та духовні потреби не тільки університету, а й багатьох мешканців Маріуполя. Багато уваги приділяє вихованню інформаційної культури студентів, прищеплює їм навички роботи з інформаційними ресурсами, популяризації бібліотечно-бібліографічних знань. Внаслідок впровадження кредитно-модульної системи навчання у студентів все більше виникає нагальна потреба звертатися до довідково-бібліографічного апарату бібліотеки на всіх носіях інформації, володіти методикою пошуку інформації як у бібліотеці, так і за її межами, грамотно оформлювати списки літератури до курсових, дипломних робіт. Крім того, наукова бібліотека МДУ проводить теоретичні та практичні заняття зі студентами за темами «Інформаційна культура читача», «Джерела пошуку інформації», «Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки МДУ. Пошук інформації в системі Ірбіс», «Бібліографічний опис документів», «Ознайомлення з пошуком та науковою обробкою документальних джерел інформації», «Система реферативних журналів України, галузеві бібліографічні покажчики», «Бібліотечні класифікаційні системи ББК і УДК», «Вимоги до написання наукової роботи», «Науково-дослідна робота – перший крок до професорської мантиї». Розроблено довідковий бюлетень «Електронний каталог та Електронна картотека статей: здійснення пошуку».

Культурно-просвітницька діяльність є також одним із напрямків роботи бібліотеки, яка координується з виховною роботою кафедр та спрямована на виховання гармонійної, свідомої щодо свого громадянського обов'язку, відкри-

тою до творчого розвитку особистості, на формування поваги до світової історичної спадщини та культурної спадщини українського народу. Значну увагу бібліотека приділяє організації та проведенню книжково-ілюстративних тематичних виставок, виставок до знаменних дат, виставок творчих робіт студентів університету. Наприклад: «Соборність України: історична спадщина і виклик часу», «Українські пам'ятки історії та культури», «Початок друкування в Україні, або Деякі факти з життя українських книг», «Від язичництва до християнства: шлях до духовного становлення українського народу», «Безсмертне слово великого Кобзаря», «Мандрівка до витоків слов'янської писемності», «Гірка пам'ять літа 1941-го», «Великі українки», «Іван Котляревський – реформатор українського віршування» тощо. Протягом року бібліотекою проводяться понад 80 книжкових виставок; за активної участі студентів літературні вечори, літературно-музичні композиції, творчі зустрічі з письменниками, поетами, краєзнавцями, круглі столи та вікторини.

Щодо науково-дослідної роботи, то вона спрямована на краєзнавство, на створення біографічних показників, проведення соціологічних досліджень з вивчення фонду та інформаційних потреб читачів. Так, було продовжено дослідження унікальних особливостей архітектури м. Маріуполя, що збереглися до нашого часу. За його результатами підготовлені статті у міську пресу та до другого випуску «Маріупольського краєзнавчого збірника», матеріали для телевізійної програми «Маріуполь. Былое». На замовлення редакції Енциклопедії сучасної України були надруковані статті «Діамантопуло Олександр Ахіллесович» та «Донецьке обласне грецьке видавництво». Робота щодо краєзнавчого напрямку була відзначена грамотою за участь у міському конкурсі фотографій архітектури Маріуполя «АрхіЄвро» у межах проекту «ЄвроАзов'є» та дипломами лауреатів за участь у проекті «Школа гідів-волонтерів».

Працівниками бібліотеки складаються бібліографічні показники серій «Праці вчених МДУ», «Публікації кафедр МДУ», видано перший довідковий бюлетень з архітектури Маріуполя. Разом з краєзнавчим музеєм міста продовжено роботу над створенням бібліографічного показника «Краєзнавці Маріупольщини».

Для вивчення якості наданих інформаційних послуг проводилося соціологічне дослідження «Інформаційно-бібліографічні послуги бібліотеки МДУ», за результатами якого були розроблені заходи щодо покращення надання інформаційних послуг.

Важливим напрямком роботи наукової бібліотеки є співпраця та розвиток партнерських стосунків з кафедрами університету, іншими бібліотеками, установами, організаціями міста, регіону, країни, зацікавленими у спільному формуванні та використанні інформаційних ресурсів, а також у професійному, культурному, документальному обміні. Зараз бібліотека співпрацює з міськими бібліотеками зі створення Корпоративної бази даних періодичних видань, з Науково-технічною бібліотекою ПДТУ з методичних питань, Історичною бібліотекою імені М. Грушевського (м. Маріуполь) з питань обміну повнотекстовими електронними ресурсами з історії архітектури міста; з ДНПБ імені В. О. Сухомлинського у створенні системи інформаційно-аналітичного забезпечення педагогічної науки і освіти України; Маріупольським краєзнавчим музеєм, Маріупольською спілкою молоді тощо.

З плином часу завдання бібліотеки неминуче змінювалися та коригувалися відповідно до змін у сучасному суспільстві, і на сьогодні вони трактуються

так: удосконалення бібліотечно-інформаційних послуг, забезпечення доступу читачів бібліотеки до вітчизняних та зарубіжних інформаційних ресурсів на підставі використання мережевих технологій; організація якісного бібліотечного, довідково-бібліографічного, інформаційного обслуговування; комплектування фонду та його зберігання; удосконалення довідково-бібліографічного апарату бібліотеки на всіх носіях інформації; виховання бібліотечно-бібліографічних знань та інформаційної культури у студентської молоді; культурно-просвітницька діяльність; науково-дослідна діяльність. А послугами бібліотеки користуються вчені, викладачі, співробітники та студенти МДУ. Колектив наукової бібліотеки МДУ робить усе, щоб теперішнє студентів стало яскравою сторінкою не лише їхнього життя, а й літопису всього Маріупольського державного університету.

Таким чином, розглянувши наукову бібліотеку МДУ, можна зробити наступні висновки – будь-яка сучасна бібліотека має всі ознаки інформаційного осередку, де головною функцією є «пошук нових підходів до організації основних напрямків діяльності, використання інновацій у поєднанні із практичним досвідом тощо. Усі бібліотеки ВНЗ є скарбницею інтелектуального, культурного та духовного надбання людства. Діяльність тієї чи іншої бібліотеки потребує врахування особливості сучасного стану інформаційних процесів у регіоні та країні, світових процесів бібліотечно-інформаційного розвитку» [17, 10]. Крім того, кожна бібліотека передбачає свою діяльнісно-орієнтовну роботу із впровадження інформатизації у своїй діяльності.

На сучасному етапі розвитку суспільства відбувається переосмислення завдань та функцій бібліотеки і перехід від управління масивами документів до управління потоками інформації. Сьогодні бібліотеки зі сховища друкованих документів перетворюються на автоматизовані інформаційні центри, які забезпечують доступ до інформації, незалежно від місця її створення та зберігання, і стають справжніми путівниками у світі інформаційних продуктів та послуг.

Сучасні інновації спонукають бібліотеки здійснювати пошук інноваційних шляхів розвитку. Утім, запровадження корисного досвіду має відбуватися з урахуванням вимог сучасності, готовності бібліотечних працівників до суттєвих змін професійного середовища і підвищення професійної компетентності.

Література

1. Блюменау Д. И. Информация и информационный сервис / Д. И. Блюменау. – Л.: Наука, 1989. – 190 с.
2. Блюменау Д. И. Современные методы библиотечно-информационного обслуживания (Проблемы анализа документов): учеб. пособие / Д. И. Блюменау, В. П. Леонов, А. В. Соколов. – Л.: ЛГИК, 1978. – 50 с.
3. Минкина В. А. Библиографическое обслуживание в непрерывном образовании специалистов: дис... доктора пед. наук: 05.25.03 / В. А. Минкина. – К., 1993. – 580 с.
4. Брежнева В. В. Информационное обслуживание: концепция сервисного развития / В. В. Брежнева. – СПб.: ГУКИ, 2006. – 332 с.
5. Брежнева В. В. Информационное обслуживание: продукты и услуги, предоставляемые библиотеками и органами информации предприятий: учеб.- практ. пособие / В. В. Брежнева, В. А. Минкина. – СПб.: Профессия, 2004. – 303 с.
6. Брежнева В. В. Информационное обслуживание: учеб. пособие / В. В. Брежнева. – СПб.: ГУКИ, 2002. – 48 с.
7. Брежнева В. В. Информационное обслуживание. Продукты и услуги библиотек и информационных центров / В. В. Брежнева, В. А. Минкина. – СПб.: Профессия, 2006. – 304 с.

8. Брежнева В. В. Информационные услуги: особенности и классификация / В. В. Брежнева, В. А. Минкина // Современное библиотечно-информационное образование. – 1996. – № 4. – С. 33–48.
9. Брежнева В. В. От библиотечно-библиографического обслуживания к информационному сервису / В. В. Брежнева // НТИ. – 2003. – № 6. – С. 18–23.
10. Калиберда Н. Ю. Библиотечно-информационное обслуживание: современные тенденции [Электронный ресурс] / Н. Ю. Калиберда. – Режим доступа: <http://www.nbu.gov.ua/articles/2005/05knjost.html>.
11. Дворкина М. Я. Библиотечное обслуживание как система: учеб. пособие / М. Я. Дворкина. – М.: МГИКИ, 1992. – 146 с.
12. Дворкина М. Я. Библиотечное обслуживание: теоретический аспект / М. Я. Дворкина. – М.: МГИКИ, 1993. – 249 с.
13. Дворкина М. Я. Информационное обслуживание: социокультурный подход / М. Я. Дворкина. – М.: Профиздат, 2001. – 111 с.
14. Швецова-Водка Г. М. Вступ до бібліографознавства: навч. посібник / Г. М. Швецова-Водка. – К.: Кондор, 2004. – 216 с.
15. Шрайберг Я. Л. Мировые тенденции развития библиотечно-информационной сферы и их отражение на пространстве СНГ: ежег. докл. конф. «Крым», 2004 / Я. Л. Шрайберг. – М., 2004. – 28 с.
16. Дрыгайло В. Г. Основы управления библиотекой высшего учебного заведения: научно-практическое пособие / В. Г. Дрыгайло, Е. В. Башун, В. Н. Волынец. – К.: Либерия, 2004. – 328 с.
17. Кунанець Н. Е. Наукова робота бібліотеки вищого навчального закладу – вимога часу / Н. Е. Кунанець // Бібліотечний форум України. – 2010. – № 4. – С. 9–12.
18. Зернецька О. Бібліотеки як будівничі суспільства знань / О. Зернецька // Бібліотечна планета. – 2006. – № 2. – С. 24–25.
19. Бабич В. Роль бібліотек в інформатизації суспільства і підвищенні інформаційної культури / В. Бабич // Бібліотечна планета. – 1998. – № 1. – С. 17–20.
20. Про бібліотеки і бібліотечну справу: закон України від 27 січня 1995 р. № 32/95/ВР // Відомості Верховної Ради. – 1995. – № 39. – Ст. 557.
21. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. – Загол. з екрану.
22. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.library.univ.kiev.ua>. – Загол. з екрану.
23. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dajkg.com.ua/>. – Загол. з екрану.
24. Павленко Т. Сучасні тенденції розвитку бібліотек вищих навчальних закладів / Т. Павленко // Бібліотечний форум України. – 2010. – № 4. – С. 24–29.
25. Про затвердження Примірного положення про бібліотеку вищого навчального закладу III–IV рівнів акредитації: наказ М-ва освіти і науки України від 6 серпня 2004 р. № 641 // Інформація для бібліотек вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації / Наук. б-ка ім. М. Максимовича КНУ ім. Тараса Шевченка. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/for_lib/nakazmou.html. – Загол. з екрану.
26. Наукова бібліотека Маріупольського державного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libr-margu.narod.ru/>. – Загол. з екрану.
27. Маріупольський державний університет [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mdu.in.ua/>. – Загол. з екрану.